

Остап Черхавський

Ми живемо в християнському середовищі, а тому більшість із нас вважає себе християнами. Але проаналізувавши уважніше наше життя, зауважимо, що у ньому часто не тільки мало християнського, але й чимало поганського. Ви запитаєте: у який спосіб поганство присутнє в нашому житті? Відповісти на це запитання, дорогі читачі, намагатимуся у цій статті, висвітливши тему присутності забобонів як елементів поганства у християнських святах.

«Коли люди перестають вірити в Бога, вони починають вірити в усе інше»

(Г. К.Честертон)

Ще від давніх часів забобони були органічно вплетені в барвисту тканину наших народних традицій та супроводжували людину протягом усього її життя. Впродовж століть та й зараз людина часто керується такими життєвими «орієнтирами». Як правило, забобони притаманні далекій від Церкви, секуляризованій аудиторії, проте, як не дивно, існує також ряд повір'їв, якими самі ж християни в атмосфері релігійного незнання або на ґрунті містичних переживань «доповнили» християнство, прив'язавши їх до церковних свят. Розглянемо найбільш поширені з них: напередодні святкування Різдва нібито не можна митися, на Стрітення варто відкласти будь-які справи, пов'язані з поїздками, на свято Усікновення не можна користуватися ножем, сокирою і будь-якими іншими гострими предметами... І це далеко не повний перелік усіх поганських вірувань, які під маскою народних традицій глибоко закоренилися в нашій християнській свідомості.

Що ж є причиною цієї проблеми? Християнські автори бачать джерело забобонів у віддаленні людини від Істинного Світла, втраті нею справжнього релігійного знання. Не

прагнучи пізнати Істини, не прикладаючи абсолютно жодних зусиль до цього, людина жадібно вбирає все, що проходить через її вуха, очі, не зачіпаючи при цьому ні розуму, ні душі. Вона не задовольняється надією на волю і силу Божу, але шукає видимих і швидких знамен і чудес. Тобто коли людина віддаляється від Бога, богом для неї стає щось, що простіше, ближче, зрозуміліше. Так народжуються забобони...

При всій своїй невинності, а в окремих випадках – і кумедності, забобони далеко не є безпечними для віри. Вони затьмарюють духовний погляд і забруднюють віру, послаблюють уповання на Бога, перекручують здорові вчення, моральні поняття, іноді плодять пороки. У Катехизмі читаємо, що суевір'я є спотворенням шани, яку ми віддаємо правдивому Богові, відсутністю правдивої віри і порушенням Божої заповіді: «Нехай не буде в тебе інших богів, крім Мене» (Вих 20,3, Втор 5,7). Святі Отці називали забобони «диявольською гординею», адже виконуючи їх люди віддають себе в рабство демонам, покладаючись не на Бога, а на різні видимі предмети природи. Таким чином люди потрапляють під диявольську владу, адже це все він придумав, аби відвести людей від істинного Бога.

На відміну від поганства, християнство – релігія, яка знає Бога. Тобто християнин вірить і може пояснити, у Кого і чому він вірить. Поганин вірить у щось безособове і не може пояснити, чому він те чи інше робить – «це так треба», – головний аргумент поганства. Тому наші традиції – це зовнішня прикраса довкола церковного свята, довкола богослужіння. Вони поруч з літургійним обрядом покликані у видимий спосіб доносити до нас реальність спасіння світу. Через богослужбовий обряд ми пізнаємо світ з точки зору Бога, а не з власних міркувань, а традиції, які виплекалися поряд з обрядом, повинні стати його розумним доповненням. Але якщо людина не пов'язує їх зі святом, такі традиції є справжнім релігійним забобоном, неусвідомленим християнством, поганством. Суттю будь-якого свята є його пережиття через роздумування над ним за допомогою духовної літератури, відвідування богослужінь в цей день, причастя Святих Таїнств. І аж після цих найголовніших моментів ми можемо залучити ту чи іншу традицію, щоб ще більшою мірою віддати шану святу, а не навпаки – обмежитися лише нею опустивши найголовніше. Тож традиція тільки тоді є християнською, коли вона є розумною, коли ми усвідомлюємо, для чого її дотримуємося. Також церковна обрядовість має і педагогічну ціль. Поглянувши на її багатство і різноманітність, зауважуємо, що Церква поводить з нами як зі своїми дітьми. Великодні чи різдвяні страви, квіти, вербові галузки тощо – усе це є дарами Її любові, видимими знаками освячення і благословення світу, в якому ми живемо, знаками присутності Божої.

Отже, дорогі читачі, існує велика різноманітність традицій святкування церковних свят. Проте нам варто навчитися відрізняти, коли вони є розумні, християнські, а коли перетворюються на поганські забобони. Будьмо пильні, адже саме від нас залежить, чи

традиція стає додатковим жестом пошанування свята, а через нього Бога, чи перетворюється на релігійний забобон, що є уділом поганства. Наше християнство має бути усвідомлене. А це означає, що не варто нам сліпо дотримуватися традицій не знаючи їх змісту. Пізнаваймо їх, переосмислюймо. Не допустімо, щоб ми, знаючи Бога, служили іншим богам: «Колись то ви, не знавши Бога, служили богам, що не були справді богами. Тепер же, коли ви спізнали Бога, чи радше, коли Бог спізнав вас, як можете ви повертатися знову до немічних та вбогих первнів, яким, як і колись, хочете знову служити? Вважаєте пильно на дні, на місяці, на пори та на роки! Побоююся за вас, чи не трудивсь я коло вас даремно!» (Гал 4, 8).

Остап ЧЕРХАВСЬКИЙ, Обережно! Вшанування свят: християнські традиції чи поганські забобони // СЛОВО №4 (72), грудень 2017-лютий 2018